Cenn@d

MEDI 3 2025 YN CYNNWYS *Y GOLEUAD* A *SEREN CYMRU* RHIF 236

Ymestyn Allan yn Llanfair-pwll

Un ffordd rwydd o greu perthynas a lle i fyfyrio yw drwy arddangosfa gelf. Nid ydym wedi cynnal arddangosfa yn festri'r capel o'r blaen, ond gyda chymorth parod Lois Adams dyma ni'n mentro arni fel gofalaeth.

Yn ystod wythnos gyntaf gwyliau'r haf, 21–25 Gorffennaf, cynhaliwyd arddangosfa gelf ar y thema 'Dy Greadigrwydd' yn festri Eglwys Unedig Rhos-y-gad, Llanfair-pwll. Roedd Lois wedi bod i fyny yn yr wythnosau cynt yn cynnal gweithdai mewn pum ysgol gynradd leol, yn seilio gwaith creadigol ar wahanol rannau o'r ysgrythur (e.e. Salm 104, Eseia 64:8, Ecsodus 31). Cyfrannodd dros 200 o blant waith tuag at yr arddangosfa.

Roedd ymateb da iawn i'r alwad am gelf i'w harddangos, gydag ystod eang o eitemau'n cael eu cyflwyno: brodwaith, cerddi, ffotograffau, paentiadau, gwaith coed a llawer mwy! Braf oedd gweld y festri'n llawn ar gyfer y noson agoriadol, gyda gwahanol bobl yn cyflwyno'u profiadau cerddorol a llenyddol o'u 'creadigrwydd', gan gynnwys Ceri Gwyn, Bethan a John Habron-James. Wrth rannu ei brofiad o ysgrifennu emynau, arweiniodd Dafydd Job ni i ystyried ein hymateb i'r neges am y Groes.

Cynhaliwyd gweithdy hwyliog i oedolion ar y nos Fawrth yn arbrofi efo creadigrwydd, gyda rhai'n rhannu gwaith barddonol a chyfle i farblio yn ogystal â gwneud celf arall. Roedd bore dydd Mercher yn brysur iawn gyda gweithdy arbennig ar gyfer teuluoedd, a'r olwyn clai yn boblogaidd iawn – ac nid efo'r plant yn unig! Ar y nos Iau cafwyd fforwm yn trafod 'Creadigrwydd, Duw a ni' yng nghwmni Lois Adams, Morgan Bryn Williams a minnau.

Amcangyfrifir bod dros 500 o bobl wedi dod drwy ddrysau'r capel yn ystod yr wythnos, a hynny'n gymysgfa dda o bob oedran gyda nifer yn dod o'r capel a'r gymuned ehangach. Diolchwn i'r Arglwydd am yr ymateb a gaed. Gwerthfawrogwn yn fawr hefyd waith arbennig Lois Adams a Lio yn ein plith. Ymddiriedwn y cyfan i ddwylo'r Arglwydd gan ofyn ei fendith ar yr hyn a heuwyd.

Alun Morton Thomas
Llanfair-pwll

Credo Nicea – Sesiwn Pedwar – Ysbrydoliaeth yr Ysbryd Glân (rhan 1)
Tudalen 2

O Gefn Gwlad
Gobaith y tawelwch
Tudalen 4

Credo Nicea – Sesiwn Pedwar – Ysbrydoliaeth yr Ysbryd Glân (rhan 1)

Diwygiwyd geiriad y Credo a gytunwyd yn Nicea (325 OC) yng Nghyngor Caergystennin yn 381 OC. Yn gyffredinol, y fersiwn hwn, Credo Nicea-Caergystennin, sydd wedi ei etifeddu gennym ar draws y canrifoedd, yw'r un a ddefnyddir gan y traddodiadau Cristnogol ar draws y byd ac sy'n sail i'r myfyrdodau sy'n dilyn.

Y Triongl Gobaith – Virginia, UDA

Ysgrifennwyd gan y Parchg Dad Rock Higgins, Esgobaeth Virginia, UDA

Y Tad Rock yw Rheithor Eglwys Esgobol Sant Iago'r Lleiaf, Ashland, Virginia. Ef hefyd yw Arweinydd Pererindod Ieuenctid y Triongl Gobaith yn Esgobaeth Virginia.

Esgobaeth Virginia a'r Triongl Gobaith

Mae Esgobaeth Virginia yn un o dair Esgobaeth Gymanwladol (term sy'n cyfeirio 'nôl at y cyfnod cyn ffurfio'r Unol Daleithiau yn 1776, pan oedd y taleithiau hyn yn eiddo i Brydain). Cynhaliwyd yr Ewcharist Anglicanaidd cyntaf yma yn 1607 yn Jamestown. Deuddeg mlynedd yn ddiweddarach, yn 1619, cafodd y caethweision Affricanaidd cyntaf eu trin fel eiddo a'u gwerthu'n gaethion yn Jamestown. Y mae'r etifeddiaeth hon yn dal i'n haflonyddu heddiw. Ynghyd â'n partneriaid yn Esgobaeth Lerpwl (yn Lloegr) ac Esgobaeth Kumasi (yn Ghana), rydym wedi ymrwymo i oresgyn etifeddiaeth ein gorffennol cyffredin a chamu ymlaen tuag at gymod a maddeuant, drwy weithio, gweddïo ac addoli ar y cyd.

Yr Ysbryd Glân – Ysbrydoliaeth

Credwn yn yr Ysbryd Glân, yr Arglwydd, rhoddwr bywyd, sy'n deillio o'r Tad a'r Mab, ac ynghyd â'r Tad a'r Mab a gydaddolir ac a gydogoneddir, ac a lefarodd trwy'r proffwydi.

Darlleniad o'r Beibl – 2 Corinthiaid 5:17–18

[17]Felly os yw rhywun yng Nghrist, y mae'n greadigaeth newydd; aeth yr hen heibio, y mae'r newydd yma. [18]Ond gwaith Duw yw'r cyfan – Duw yr hwn sydd wedi'n cymodi ni ag ef ei hun trwy Grist a rhoi i ni weinidogaeth y cymod.

Myfyrdod

Ym mhedwerydd sesiwn ein hastudiaeth, gyda chymorth Credo Nicea, meddyliwn am ystyr 'Duw yr Ysbryd Glân' yn ein cyfnod ni. Trwy'r Ysbryd Glân y cawn ein trawsffurfio ac y cawn obaith am rywbeth gwell, i ni ac i'n byd.

Y fasnach gaethweision draws-Iwerydd yw'r enw a roddir i'r caethiwo gorfodol hwn o bobl, a'u symud o Affrica i'r Americas. Rhwng y blynyddoedd 1500 a 1800, fe gludwyd rhwng 12 a 15 miliwn o bobl – mae rhai haneswyr yn awgrymu ffigwr allai fod wedi bod yn uwch – o Affrica, i'w defnyddio fel caethweision yn y Caribî, yng Ngogledd, Canolbarth a De America. Amcangyfrifir bod dros ddwy filiwn o bobl wedi marw yn ystod y daith i'r Americas – y Daith Ganol (*The Middle Passage*).

Yn bennaf, gweinidogaeth o gymod yw ein gwaith gyda'r Triongl Gobaith. Un o freintiau mwyaf fy mywyd fu cael cyfle i weithio gyda chwiorydd a brodyr ar dri chyfandir i oresgyn hunllefau'r fasnach gaethweision draws-Iwerydd. Ni all neb ohonom wneud hyn ar ein pennau ein hunain. Rhaid wrth y gostyngeiddrwydd a ddaw yn unig o gael ein trawsffurfio gan yr Ysbryd Glân sy'n gweithio ynom a thrwom fel 'creadigaethau newydd'. Mae'r model hwn gennym yng Nghrist, sy'n dod atom ac yn dangos llwybr gwahanol i ddynolryw. Yn ein trawsffurfiad a'n twf, gallwn weld ffordd allan o'r hanes pechadurus y bu i'n hesgobaethau gymryd rhan ynddo, ac a gyflawnid yn aml yn enw Crist.

(I'w barhau)

Penodi Ysgrifennydd Gweithredol newydd i Bantyfedwen

Mae'n bleser gan Ymddiriedolaeth James Pantyfedwen gyhoeddi eu bod wedi penodi Ysgrifennydd Gweithredol newydd i olynu Gwenan Creunant, fu yn y swydd ers naw mlynedd. Dechreuodd Hefin Jones ar ei swydd ar 1 Medi 2025, a bydd yn gweithio o'r swyddfa yn Stryd y Farchnad, Aberystwyth, gyda Lynwen Huxtable, y Cynorthwyydd Gweinyddol.

Brodor o ardal Llanbedr Pont Steffan yw Hefin, ac mae ganddo raddau BA ac MPhil yn y Gymraeg o Brifysgol Aberystwyth. Dechreuodd ei yrfa ym myd llyfrau a llyfrgellyddiaeth cyn penderfynu cymhwyso fel athro. Treuliodd rai blynyddoedd yn dysgu yn ardal Caerdydd cyn symud yn ôl i'w ardal enedigol, a bu'n bennaeth ar ysgolion cynradd Tal-y-bont, Llangynfelyn ac Ysgol Craig yr Wylfa, y Borth, ers pedair blynedd ar hugain.

Dywedodd Gwerfyl Pierce Jones, Cadeirydd yr Ymddiriedolaeth, "Edrychwn ymlaen yn fawr at groesawu Hefin i arwain gwaith yr elusen dros y blynyddoedd nesaf. Dangosodd fod ganddo ddealltwriaeth, ymwybyddiaeth glir a diddordeb personol yn y gwahanol feysydd sy'n derbyn grantiau gan Bantyfedwen yn flynyddol, ac mae ganddo brofiad helaeth o ymdrin ag amrywiaeth o unigolion a sefydliadau, fydd yn gymorth wrth iddo gydio yn yr awenau."

Diolch hefyd i Gwenan Creunant am ei harweiniad rhagorol dros y naw mlynedd diwethaf, a dymunwyd yn dda iddi i'r dyfodol.

Apêl Daeargryn Affganistan Cymorth Cristnogol

Beth sydd wedi digwydd?
Mae'r daeargryn graddfa 6.1 sydd wedi taro dwyrain a chefn gwlad Affganistan – gan ysgwyd adeiladau o Kabul i Islamabad, prifddinas Pacistan – wedi lladd dros 800 o bobl.

Yn ôl ein cyd-weithwyr a'n partneriaid, mae pobl wedi'u heffeithio'n ddifrifol gan y daeargryn, sydd wedi achosi colledion dynol ac ariannol sylweddol i gymunedau lleol. Clywsom fod tai sydd wedi'u hadeiladu o fwd a choed wedi dymchwel wrth i hofrenyddion gyrraedd i gludo'r rhai a anafwyd.

Mae Affganistan yn un o wledydd tlotaf y byd, ac roedd bron hanner y boblogaeth – tua 22.9 miliwn o bobl – eisoes angen cymorth dyngarol i oroesi cyn y daeargryn, a hynny oherwydd gwrthdaro, sychder, dadleoli, a thrafferthion gwleidyddol.

Mae angen gwaith brys i achub cymaint o bobl sydd wedi'u dal dan y rwbel, ac mae angen dŵr yfed, bwyd, lloches, blancedi, offer coginio, a chyflenwadau meddygol hanfodol ar lawer mwy.

Beth mae Cymorth Cristnogol yn ei wneud?
Mae ein partneriaid eisoes wedi cyrraedd rhai o'r ardaloedd sydd wedi'u heffeithio. Yno, mae Cymorth Cristnogol yn gweithio'n agos gyda'n rhwydweithiau i gynnal asesiadau a dynodi maint y difrod a'r risg i'r rhai mwyaf bregus, yn enwedig y merched. Mae'r ardaloedd a gafodd eu taro gan y daeargryn yn rhai anodd eu cyrraedd, ac mae hynny'n gwneud y gwaith chwilio ac achub hyd yn oed yn anoddach.

Mae gan ein partner OCHR (Organisation for Coordination of Humanitarian Relief) bresenoldeb gweithredol cryf yn yr ardaloedd sydd wedi'u heffeithio ac yn sicrhau bod cymorth yn cael ei arwain yn lleol gyda ffocws cymunedol.

Eisoes mae Cymorth Cristnogol wedi rhyddhau £50,000 i OCHR i gynorthwyo'r ymateb dyngarol brys sy'n cynnwys darparu parseli bwyd, pecynnau dŵr, llochesi, ac arian parod ar gyfer cyflenwadau hanfodol.

Rydym yn barod i sefyll gyda'n partneriaid a'r cymunedau sydd wedi'u heffeithio gan y daeargryn dros yr wythnosau a'r misoedd nesaf.

Mwy am yr ymateb a sut i helpu yma: Afghanistan Earthquake Appeal - Christian Aid

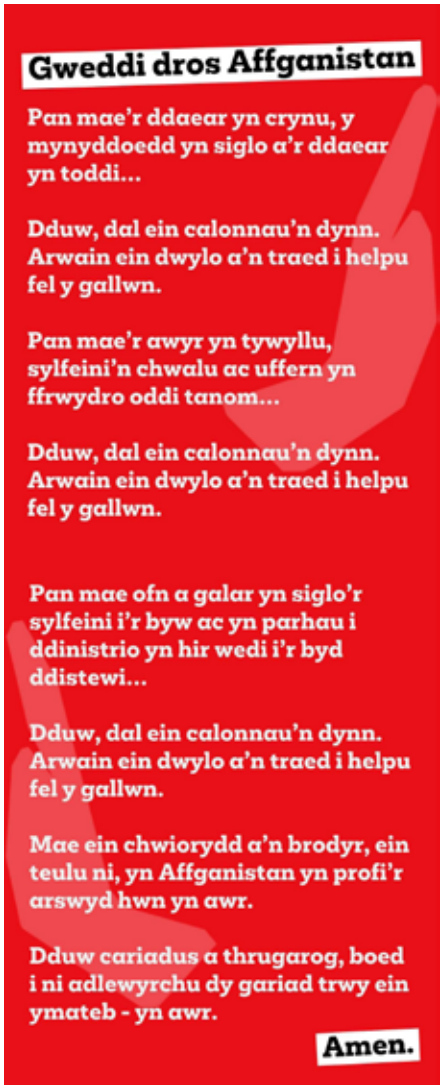

CARTREF NEWYDD I'R STAFELL FYW A CYNNAL

Y newyddion cyffrous yw bod y Stafell Fyw a CYNNAL wedi symud i'w cartref newydd ar 1 Gorffennaf 2025. Mae rhan o Eglwys y Crwys, Caerdydd, wedi ei haddasu ar gyfer y Stafell Fyw, a bydd y Cyngor ar Alcohol a Chyffuriau Eraill, CYNNAL a'r Stafell Fyw yn rhannu swyddfa weinyddol. Mae'r bartneriaeth newydd hon yn cael ei ffurfio dan oruchwyliaeth elusen y Cyngor ar Alcohol a Chyffuriau Eraill. Sefydlwyd y Cyngor yn 1971 gyda'r nod o hyrwyddo ffurf iachach o fyw a darparu cefnogaeth i unigolion a theuluoedd yr effeithir arnynt gan gamddefnyddio sylweddau neu ymddygiadau niweidiol eraill. Bydd tair cangen i waith y Cyngor

- **Y Stafell Fyw**: canolfan adfer yn y gymuned sy'n cynnig cefnogaeth barhaus ac ôl ofal i'r rhai y mae caethiwed yn effeithio arnynt, eu teuluoedd a'u ffrindiau;
- **CYNNAL**: Gwasanaeth cwnsela i glerigion, gweinidogion yr Efengyl, gweithwyr Cristnogol, a'u teuluoedd;
- **Lle i Fyw**: Stafell Fyw ar-lein, rithiol, sy'n cael ei datblygu gyda chymorth Prifysgol Metropolitan Caerdydd ac a fydd yn hygyrch ledled y byd ac ym mhob iaith.

Gellir cael manylion llawn am y gwasanaethau a gynigir wrth ddarllen y deunydd ar y gwefannau isod:

www.cyngor-adferiad.org (Cymraeg)
www.stafell-fyw.uk (Cymraeg)
www.cynnal.uk (dwyieithog)
www.recovery-council.org (Saesneg)
www.living-room.uk (Saesneg)

Wynford Ellis Owen fydd Prif Weinyddwr y Cyngor, a dyma'i fanylion cyswllt: Eglwys y Crwys, 77 Heol Richmond, Caerdydd CF24 3AR; ffôn 07796464045; Ebost: wynford@recovery-council.org

Rydym yn chwilio hefyd am un i **gynorthwyo gyda'r gwaith gweinyddol**, swydd ddwyieithog am 15 awr yr wythnos am dymor o dair blynedd i ddechrau, gyda'r posibilrwydd o ymestyn y tymor a'r oriau fel mae'r gwaith yn datblygu ac os bydd cyllid ar gael. Os oes gennych chi neu rywun o'ch cydnabod ddiddordeb yn y swydd sydd i ddechrau ar 1 Hydref, yna cysylltwch â Wynford am swydd-ddisgrifiad a ffurflen gais.

Os hoffech **gyfrannu'n ariannol at y gwaith neu wirfoddoli**, yna cysylltwch â Wynford. Rydym am gydnabod rhoddion a chefnogaeth enwadau Cymru, yn genedlaethol ac yn lleol, tuag at y gwaith, yn ogystal â grant o £15,000 a dderbyniwyd tuag at CYNNAL gan Ymddiriedolaeth Vronhaul. Hefyd, diolch am gefnogaeth Eglwys y Crwys, sydd wedi talu am y gwaith o addasu'r adeilad, a'r grant o £25,000 a dderbyniwyd gan Henaduriaeth Morgannwg Llundain (Eglwys Bresbyteraidd Cymru) tuag at ail-lansio'r Stafell Fyw.

Bydd **lansiad swyddogol** y fenter newydd yn digwydd ddiwedd mis Hydref 2025 – manylion llawn i ddilyn.

Diolch am bob cefnogaeth.

Denzil John, Cadeirydd y Cyngor ar Alcohol a Chyffuriau Eraill
Ifan Roberts, Cadeirydd Panel Ymgynghorol CYNNAL

O Gefn Gwlad

Gobaith y tawelwch

Daeth brawddeg i fy meddwl yn gymharol ddiweddar mewn achlysur ym Mangor, brawddeg Saesneg, ac o ddrama gan Shakespeare y daw: geiriau olaf Hamlet: 'The rest is silence.'

Mi gofiaf yn dda pryd y dyfynnwyd hon ddiwethaf yn fy nghlyw. Flynyddoedd yn ôl, tua diwedd y saithdegau, roedd Cynhadledd Llenyddiaeth Plant yng Ngregynog – cyfarfod o nos Wener tan bnawn Sul, dros gant ohonom wedi teithio yno, rhai o bell a'r rhan fwya wedi diwrnod caled o waith.

Ar ôl swper nos Wener roedd darlith, rhyw 'wedi cinio' gweddol ysgafn i fod. Ond y tro hwn cafwyd darlith go iawn gan un fu'n ddarlithwraig mewn coleg. Mae hi wedi ein gadael ers talm o amser bellach, ond nid aiff yn angof gan neb ohonom oedd yn y gynhadledd honno. Dechreuodd ddarlithio am hanner awr wedi wyth a gorffen am chwarter wedi deg. Ie, ar nos Wener ddiwedd wythnos waith. Welais i erioed stafell yn gwacáu mor gyflym ar ôl ei geiriau olaf! A'r geiriau hynny? 'The rest is silence.'

Nid stori hollol amherthnasol chwaith, gan mai'r cwestiwn yw: ai rhywbeth sy'n digwydd wedi sŵn yw tawelwch? Ac ai neges o obaith ydyw? Dyna ydoedd yng Ngregynog yn sicr.

Beth yn wir yw rhinweddau tawelwch? Rwy'n meddwl yn aml y dyddiau hyn beth roddai trigolion Gaza, y plant yn arbennig, am noson lle mae distawrwydd yn teyrnasu. Llawer yn Wcráin hefyd a phobman lle mae ciwed bwerus yn creu 'caniadau cras afrywiog hen' yn y byd. Oes, y mae yna neges o obaith a rhinwedd arbennig mewn tawelwch, sy'n dod â fi at y digwyddiad ym Mangor yn ddiweddar.

Yn Neuadd PJ yn y coleg yr oeddwn, neuadd sy'n dod â llawer o atgofion yn ôl i mi, yno i wrando ar berfformiad arbennig o oratorio Elgar, *Breuddwyd Gerontius*, oratorio sy'n cyfleu mewn cerddoriaeth stori'r gerdd gan y Cardinal Newman. Roedd o'n berfformiad ardderchog, ac ar y diwedd bob amser, wedi gwrando cerddoriaeth fel hyn am ryw ddwyawr, y peth ola mae rhywun ei eisiau ydi fod un aelod o'r gynllueidfa yn dechrau cymeradwyo bron cyn i'r cyfan ddod i ben, gan wneud i bawb arall gymeradwyo'n syth. Mae'n dân ar fy nghroen ac wedi digwydd mor aml yn fy mhrofiad.

Ond noson y perfformiad hwn roedd pethau'n wahanol. Yr arweinydd oedd Gwyn L. Williams, a phob clod iddo, gan iddo ar ddiwedd y gwaith gadw ei freichiau i fyny a chafwyd deng eiliad o leia o ddistawrwydd perffaith, y distawrwydd sy'n rhan anhepgor o bob perfformiad wir, yn fwy felly'r oratorio hon bron na'r un, ac roedden nhw'n eiliadau hollol gyfareddol. Yn wyrthiol hefyd, ni chafwyd yr un pesychiad na neb yn ystwyrian nac yn symud, ac yr oedd rhai cannoedd yn y gynulleidfa. Pawb yn ymdeimlo â'r awyrgylch rhyfeddol a grëwyd gan y gerddoriaeth.

Wrth ystyried y profiad hwn a'r dyfyniad gan Hamlet, mi sylweddolais eu bod yn gyffredin i'w gilydd. Fe ddywedir mai neges o esmwythâd mewn marwolaeth a thragwyddoldeb sydd yng ngeiriau Hamlet, ac yn sicr i chi dyna oedd yn nhawelwch y PJ y noson honno.

Y mae cerdd y Cardinal Newman yn adrodd hanes Gerontius ar ei daith o'r byd hwn i dragwyddoldeb. Mae'n dechrau gyda'r geiriau: 'Jesu, Maria, I am near to death', ac yna ceir adrodd am y cyfarfod â chynorthwywyr, angylion, demoniaid – sy'n ei watwar – a'r offeiriad, cyn iddo gyrraedd o'r diwedd i baradwys a'r gân o foliant i'r sancteiddiaf un.

Ac yna'r tawelwch rhyfeddol oedd ar y noson arbennig hon, nid yn ymateb cynulleidfa i'r perffomiad, ond yn rhan ohono. Y diwedd perffaith, yn cyfleu yr un neges â dyfyniad Hamlet: 'the rest is silence' – 'yr hedd na ŵyr y byd amdano' yn ôl Elfed, 'sy'n llifo megis afon trwy ddinas Duw' a hynny 'heb gwmwl byth na nos tu hwnt i'r llen'.

Elfyn Pritchard

Ar gyfer eich dyddiadur

Mae Adran y Chwiorydd, Eglwys Bresbyteraidd Cymru, yn falch iawn o gael tynnu eich sylw at gynhadledd a drefnir ganddyn nhw ac a fydd yn cael ei chynnig yn ddi-dâl i bawb. Thema'r gynhadledd fydd 'Gras ar gyfer pob tymor: gweinidogaethu ymhlith oedolion hŷn', a bydd yn cael ei chynnal ddydd Sadwrn, 11 Hydref, 10–4 o'r gloch, yn Eglwys Park End, Caerdydd, CF23 6EG.

Bwriad y gynhadledd yw adeiladu'r saint, gan annog a chefnogi oedolion hŷn yn yr eglwys a'r rhai sydd wedi ymddeol sy'n cyflawni gwaith allweddol o'i mewn. Byddwn yn canolbwyntio ar beth mae'n ei olygu i 'anrhydeddu dy dad a'th fam' (Exodus 20:12).

Bydd gweinidogion, caplaniaid a siaradwyr eraill yn rhannu eu doethineb a'u profiad am y pwnc pwysig hwn, gan ein galluogi, fe obeithiwn, i weinidogaethu'n fwy effeithiol ymhlith y bobl hŷn yn ein heglwysi.

Mae rhagor o fanylion ar gael gan: Samantha Hodgins, Caplan ar gyfer Oedolion Hŷn, e-bost: sam.hodgins@ebcpcw.cymru

Sganiwch yma i archebu eich lle

BBC radio cymru

Caniadaeth y Cysegr
Sul, 7 Medi, am 7:30yb a 4:30yp
Amrywiaeth o emynau yng nghwmni Hefin Jones, Caerdydd

Oedfa Radio Cymru
Sul, 7 Medi, am 12:00yp
Oedfa dan ofal Carol Roberts, Dolgellau

Cyhoeddir *Cenn@d* ar y cyd gan Eglwys Bresbyteraidd Cymru ac Undeb Bedyddwyr Cymru.
Oni nodir yn wahanol, nid yw barn cyfranwyr *Cenn@d* yn cynrychioli barn swyddogol Eglwys Bresbyteraidd Cymru nac Undeb Bedyddwyr Cymru. Gallwch anfon eich cyfraniadau / gohebiaethau / ymholiadau at:
huw@cennad.cymru | aled@ysgolsul.com
www.cennad.cymru CennadCymru @CennadCymru